

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נט

מכון
טעם
זקנים
שיחותיו ש'
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

"תכף בבקר בהקיצו"

בקש ללמוד עם הילד

רבוננו של עולם, מדוע אני צועק עליהם?

לא היית צריך להיות צודק

עם טוב היה אפשר לפעול מהר יותר

מדוע אתה מתערב בשבילי?!

ש'חיים' לא ישיב!...

רחץ פניו בדמעות

הפעל דבר שמר עליו...

קבלת הפספורט בציון הקדוש

לשחרר את העט

"איבערגעשפרונגען!"

אני ירא לחשב...

הערות והארות מתקבלות בחפץ

לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס

מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443

(ארה"ק: 072-257-3456)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס ק' באידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

כדי ליטול חלק בהוצאות העתקת

הטייפס ולהדפיסם,

יש להתקשר:

(+1) 845-323-9216

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על

ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #93

פרשת ויצא

שנת תשל"ז

(מייפ מס' 113#)

"תִּכְרַף בַּבֶּקֶר בְּהִקְיָצוֹ"

עָלִינוּ לְהוֹדוֹת לַהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁנַתְנוּ לְנוּ רַבִּי כָּזָה! מִמָּשׁ, אֵלֹהֵי שְׂאִין לָהֶם בְּדַעְתָּם אֶת הַתְּכָלִית כָּלֵל - יֵשׁ לָהֶם מַחְשָׁבוֹת אַחֲרוֹת לְגַמְרֵי, אֶת 'זְכָרוֹן עֲלָמָא דְאַתִּי', אִין לָהֶם. (וּמְמִילָא נּוֹפְלִים לְתוֹךְ) נִצְחוֹנוֹת עִם שְׂקָר עִם כְּבוֹד. צְרִיכִים לְהוֹדוֹת מְאֹד לְרַבִּי עַל הַדְּבָר שֶׁהֲרַבִּי הוֹדִיעַ שֵׁישׁ לְהִתְיַשֵּׁב לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלָשִׁים בְּדַעְתּוֹ אֶת הַתְּכָלִית".

כְּאִשֶּׁר אָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת אֵיזָה דְבָר וְהוּא נֹזֶכֶר: 'גְּעוּוֹא לָד, יֵשׁ תְּכָלִית, אֵיךְ אֲנִי יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת הַכֵּל כֶּךָ - הֲרִי בְּכָל זֹאת יֵשׁ תְּכָלִית'? - זֶה נּוֹתֵן מִיֵּן 'מְחָאָה', זֶה אִינוֹ מְנִיחַ שְׂאֵאֵבֵר, אֲנִי מְכָרַח לַעֲצֹר!

^א עי' בליקוטי מוהר"ן תניינא סי' י', ובליקוטי קמא סי' נ"ד, ובשיחות הר"ן סי' מ"ז.

^ב עי' השתפכות הנפש אות פ"ג, (ע"פ ליקוטי הלכות הל' חזקת קרקעות ה"ה, אות י"ג): "מענין מחאה המבואר בדין חזקת קרקעות שכל זמן שהוא מוחה אז אין חזקת המחזיק מועילה כלום, מובן היטב איך שצריך כל אדם להתחזק בכל פעם בתפילה ותחנונים והתבודדות וצעקה להשם יתברך יהיה איך שיהיה אפילו אם יעבור עליו מה, כי אפילו אם רואה שאינו פועל חס ושלום, בתפילתו ואדרבה, הרע מתגבר עליו ביותר אף על פי כן ידע ויאמין שפועל הרבה בתפילתו וצעקתו כי על כל פנים צעקתו ותפלתו הוא בחינת מחאה הנ"ל, כי קדושת כל אחד מישראל הוא בחינת קדושת ארץ ישראל, וכשהרע מתגבר על האדם בתאוות ומדות רעות, וזה בחינת שרוצים לגרשו חס ושלום, מהסתפח בנחלת השם שהוא ארץ ישראל וכל מה שחותר לשוב לקדושתו אין מניחין אותו מעוצם ההתגברות שמתגרין בו והוא אינו מתגבר נגדם כראוי ועל כן כשמתגבר אף על פי כן בתפילה וצעקה להשם יתברך אזי לא יוכלו לגרש ולכבוש חלקו בארץ ישראל חס ושלום, בשום אופן כי תפילתו וצעקתו הוא בחינת מחאה שעל ידי זה אין יכולה הסטרא אחרא להחזיק בנחלתו, חס ושלום, בשום אופן כי אין חזקה מועלת כשיש מחאה נגדה".

וכאשר ה'רעיון' הזה איננו – השם ישמר ויצייל, זה ממש ממש א' געוואלד' פאָשר הרעיון הזה איננו; פּשאַין משימים לב לתכלית, יהא מי שיהא, אפלו הוא מלא וגדוש – אפּשר להיות מלא וגדוש בתורה ותפלה ולא לזכר את התכלית; זוהי מתנה מיוחדת שיש לנו מהרבי שישומו לב שיש עוד עולם ושיש תכלית – זה עוצר.

פאָשר יש את זה (ישוב הדעת) – אצל אחד זה לפני השנה (וכדומה) – מתבונן ועובר במחוז איזו מחשבה על התכלית; זה מין דבר שאינו מניח, מכרחים לעצור: 'הכל טוב – אבל הרי בכל זאת יש תכלית!' וכאשר זה איננו, יש (עקמומיות) גדולות.

הרי קשה הדבר: אנשים – עובדי ה' והכל, איך מגיע שיהיה להם בתוכם דבר כזה? אלא התרוין הוא, הוא עובד, הוא מכה ראשו בפתל, הוא עושה – וזהו, נעשה ונגמר – אבל את התכלית אינם זוכרים.

זאת צריך לשים לב כל יום; צריך בכל יום לשים לב לתכלית.

(ר' נחמן בורשטיין: הרבי הרי אומר "תקף בפקר בתקיצו"...) "תקף בפקר בהקיצו", זוהי מתנה נפלאה מהרבי – שישומו לב לתכלית!

'רבנו של עולם, רחם עלי!' – את המלה הזו יש לנו ירשה מהרבי, ואחרים אין להם זאת, אין להם זאת; וכשאין להם זאת אין להם פלום.

^א כנראה שמדבר אודות מה שאנ"ש סבלו בתקופה זו ממחלוקת ורדיפות שונות מאיזה אנשים מתנגדים.

^ד ליקוטי מוהר"ן סי' נ"ד, אות ב', וז"ל: "בכלליות כך ראוי להיות מנהג ראי השם, תיכף בבוקר בהקיצו, קודם שיתחיל שום דבר, יזכור מיד בעלמא דאתי".

^ה עיי' חיי מוהר"ן רל"ט, וזל"ש: "עוד שמעתי ממנו זכרונו לברכה, שפעם אחת שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד, ולמד אותו לומר לפני השי"ת: 'רבנו של עולם, רחם עלי וכו' כי היתכן שיעברו ימי בהבל כזה? וכי בשביל כך נוצרתי? (ובלשון אשכנז, כי היתכן אז סע זאל מיר אזוי אוועק געהן דיא וועלט? בין איך דען פון דעסט וועגין באשאפען גיווארן?) וכו'. אחר כך באיזה עת עמד זה האיש אחר כתלי רביז"ל, ושמע שרביז"ל בעצמו שפך את לבו לפני השי"ת בדיבורים כאלו".

הַרְבֵּי הָרִי אֹמֵר¹, שׁ"מָה שֶׁהָעוֹלָם רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הוּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם רְחוּקִים מִיִּשׁוּב הַדַּעַת". הַרְבֵּי אֵינֹו אֹמֵר 'מִפְּנֵי שֶׁהֵם רְחוּקִים מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה', גְּרָאָה, שֶׁהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה הֵיא טוֹבָה מְאֹד, אָבֵל לְתוֹרָה וּתְפִלָּה צָרִיךְ לְהוֹסִיף אֶת הַדְּבָר שֶׁל 'לְשִׁים לֵב לְתַכְלִית', וּבְשֵׁאִין אֶת זֶה, מִזֶּה (נַעֲשֶׂה מָה שְׁנַעֲשֶׂה).

בְּזֶה מְתִישְׁבוֹת כַּמָּה קִשְׁיוֹת: הָרִי הֵם יְהוּדִים יְרֵאִים - הֵם מְתַפְּלָלִים וְהֵם לּוֹמְדִים וְהַבֵּל - אֵיךְ מְגִיעַ אֵלֵיהֶם מִיָּנִי נִצְחוֹנוֹת כְּאֵלוֹ וּמִיָּנִי שְׁנֵאוֹת כְּאֵלוֹ רְחֻמָּנָא לְצִלָּן, מֵהֵיכָן מְגִיעַ זֶה אֵלֵיהֶם? אֵלָא מֵאוּ, הַבֵּל יֵשׁ אֶצְלָם, רַק אֶת ה'מַחְשְׁבָה' שֶׁל 'עֲלָמָא דְאֵתִי' אֵין מְשִׁימִים בְּדַעְתָּם - אֶת זֶה לֹא חוֹשְׁבִים; מִי שֶׁחוֹשֵׁב מְשִׁהוּ מְעוֹלָם הֵבֵא הוּא עוֹצֵר!²

בְּקֶשׁ לְלַמֵּד עִם הַיֶּלֶד

(מְדַבֵּר עַל פִּי לְקוּטֵי מוֹהֵר"ן תּוֹרָה י"ב) "לְשׁוֹן רַבְּנֵינוּ ז"ל: מָה שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁעַל פִּי הָרֵב הַלּוֹמְדִים חוֹלְקִים עַל הַצְּדִיקִים" - הַלּוֹמְדִים חוֹלְקִים עַל הַצְּדִיקִים, וּמְדַבְּרִים

¹ לִיקוּטֵי מוֹהֵר"ן תְּנִינָא סִי' י', וּזל"ש: "מָה שֶׁהָעוֹלָם רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם וְאֵינִם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, הוּא רַק מַחֲמַת שֵׁאִין לֵהֵם יִשׁוּב הַדַּעַת, וְאֵינִם מִיִּשְׁבִּין עֲצָמָן. וְהַעִיקָר לְהַשְׁתַּדֵּל לִישֵׁב עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב, מָה הַתְּכִלִּית מִכֹּל הַתְּאוּוֹת וּמִכֹּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן תְּאוּוֹת הַנִּכְנָסוֹת לְגוֹף, הֵן תְּאוּוֹת שַׁחוּץ לְגוֹף, כְּגוֹן כְּבוֹד, וְאֵז בּוֹדָאֵי יִשׁוּב אֵל הַיֵּטֵב."

² עֵי' לִיקוּטֵי הַלְכוֹת ה' בְּרַכַּת הַרְאִיָּה ה"ה, אוֹת ב': "עַל כֵּן עִיקָר הַנִּצְחוֹן הוּא נִצְחוֹן נִצְחִי, דְּהֵיִינוּ מִי שְׁזוֹכָה לְנִצְחָא אֶת עֲצָמוֹ לְנִצְחָא תְּאוּוֹתָיו וּמִיִּדּוּתָיו הַרְעִים וּלְנִצְחָא אֶת כֹּל הַרוֹצִים לְמַנְעוֹ מִנְקוּדַת הָאֵמֶת וּלְהַרְחִיקוֹ עַל יְדֵי זֶה מֵאֵבִיו שְׁבַשְׁמִים חָס וְשִׁלּוּם. כִּי מֵאַחַר שְׁכוֹנְתוֹ לְשָׁמַיִם בְּאֵמֶת, הוּא מִנְצַח תְּמִיד אֵיךְ שִׁיְהִיָּה. כִּי מִי שְׁכוֹנְתוֹ בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ בְּשִׁבִיל סְטְרָא דְקְדוּשָׁה, אֵיךְ שְׁמַתְנַהֵג עִמּוֹ הוּא מִנְצַח תְּמִיד. כִּי כֹל פְּעוּלָה וְתוֹנוּעָה קְטַנָּה וְגְדוּלָה שְׁעוֹשָׂה בְּשִׁבִיל הַנִּצְחוֹן הַזֶּה, הֵיא נְשִׂאֵרַת קִיִּימַת לְנִצְחָא לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנִצְחָא נִצְחִים. כִּי אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְפַּח שְׁכַר כֹּל בְּרִיָּה אִפִּילוֹ שְׁכַר שִׁיחָה נָאָה. וְכִמוֹ שְׁאִמְרָא יִשְׁעִיָּה וְאֵנִי אִמְרַתִּי לְרִיק יִגְעַתִּי וְכו' אֲכֹן מִשְׁפִּטִי אֶת ה' וּפְעַלְתִּי אֶת אֱלֹקֵי... אֲבֵל שְׁאֵר הַנִּצְחוֹנוֹת הֵם כּוֹלֵם שְׁקָר וְאֵינִם יְכוּלִים לְסַבּוֹל הָאֵמֶת, וְכֹל מָה שִׁיאִמְרוּ לֵהֵם דְּבָרֵי אֵמֶת נִפְלָא וְנוֹרָא שְׁאֵי אִפְשָׁר לְהַכְחִישׁוֹ בְּשׁוּם שְׁכַל הָאֵמֶתִי, הֵם דּוֹחִין אוֹתוֹ בְּאֵמֶתִּי לְאֵת שְׁטוּת וְהַבֵּל מַחֲמַת נִצְחוֹנָם הַרְעָ. כִּי הֵם בְּבַחֲיִנַת הַרְעָ עֵין הַנִּלְלָ. וְעַל כֵּן בְּאֵמֶת שׁוֹכְחִים בְּעוֹלָם הַבֵּא וְאֵינִם חוֹשְׁבִים עַל אַחֲרִיתָם כֹּלֵל, כְּאִשְׁרֵי הֵם יוֹדְעִים בְּעֲצָמָם מַעֲלַת צְדָקָתָם וְקְדוּשָׁתָם בְּכֹל הַתְּאוּוֹת וְהַמִּיִּדּוּת אֵיךְ הֵם מְשׁוֹקְעִים בְּכֹל הַטִּינּוֹפִים, כְּאִשְׁרֵי רּוֹבֵם מוֹדִים בְּפִיהֶם, וְגַם מַחֲשַׁבְתָּם נִיכַר מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיהֶם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה כִּי הָאֵמֶת עַד לְעֲצָמוֹ. וְכֵן מְבֹאֵר בְּהַא"ב (סִפְרַת הַמִּיִּדּוּת) בְּאוֹת 'מְרִיבָה' (סִימָן י"ג) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "מִי שְׁהוּא נִצְחָן בֵּא לִיִּדֵי שְׁכַחָה", עַד כִּי לְשׁוֹנוֹ. הֵיִינוּ כְּנִלְלָ, עַכְל"ק.

על הצדיק. 'עֲתָק בְּנֶאֱוָה וּבֹוֹי' – זה אומר הרבי בכלל; ומי מדבר 'מהנקדת האמת שבין הצדיקים', זה לא רק לומדים שחולקים, אלא צדיקים חולקים גם בן.

הרי כתוב 'בתולדות' – הוא מביא מהגליות: שהיהודים נמצאים בגלות אצל אמות העולם; והתלמידי חכמים נמצאים בגלות אצל עמי הארצות; והתלמידי חכמים – בין התלמידי חכמים, וזוהי הגלות הקשה ביותר – 'תלמידי חכמים בין תלמידי חכמים'. מדוע זה אכן כך? כי האמת היא אכן כך, שאצל 'תלמידי חכמים בין תלמידי חכמים' יש פגם כלשהו בתלמיד חכם שמתקוטט עם האחר.

היה מעשה עם שני תלמידים של הבעל שם, שכל השנים היו מחלקים (ביניהם), ואחד מהם עמד להסתלק, ונשאר שם בביתו בחור צעיר. הוא כתב מכתב ונתן אותו לבנו ואמר לו שלאחר הסתלקותו, 'ככלות השבעה', יסע אל הצדיק, וימסר לו את המכתב, והוא נפטר. ככלות השבעה נסע אל הצדיק ומסר לו את המכתב. הוא (הבחור) ידע שהוא היה כל השנים מחלק.

הוא פותח את המכתב ואומר: 'אתה יודע מה האבא כותב?'. אומר הבן: 'איני יודע'. האבא כותב כך: "מאחר שלפני הפטירה הרי אוחזים באמת גדולה יותר, רואה אני שכל מה שהיתה מחלקת כל השנים הכל היה מצד הבעל דבר, זה לא היה אמת, לכן מבקש אני מכם שתלמדו עם בני". ... זה מה שהוא כתב במכתב. זה לשון נפלא, זו עבודה ידועה – שני התלמידים.

ח וז"ל בספר "ליקוטי עצות", ערך 'מחלוקת ומריבה', אות ז', ע"פ תורה זו: "מה שעל פי רוב הלומדים חולקים על הצדיקים, זהו מחמת שלומדים תורה שבעל פה, דהיינו גמרא ופוסקים וכו' בגאות גדול, ואזי נעשה להם מתורה שבעל פה לדבר על הצדיקים עתק בגאווה ובוז. אבל הצדיקי אמת מעלין ומתקנים כל דיבוריהם הרעים וחוזרים ועושים מהם הלכות, ומעלין שעשועים גדולים להשי"ת על ידי זה דייקא".

^ט תולדות יעקב יוסף פר' וישלח, אות ב'.

^י עי' בליקוטי עצות הל' תלמוד תורה, אות י"ג, ע"פ תורה זו: "אבל כשלומד רק שלא לשמה בשביל שיהיה נקרא למדן וכיוצא, אזי נבילה טובה הימנו, ובוודאי אינו יכול לדבק את עצמו עם רוח התנא, ועל ידי זה אינו רואה האמת ונעשה שונא וחולק על צדיקי אמת כנ"ל, וזהו גלות השכינה שהתורה שבעל פה הוא בגלות בפה הלמדן".

(ר' נחמן: שמעתם זאת בעל פה?) בן בן. זה מוסר השכל נפלא; מדבר בשני צדיקים - לא באנשים פשוטים.

באשר יש ענין של מחלקת ונצחון, צריך לבקש רחמים רבים שיכוננו אל האמת. הרבי הרי מביא בתורה: "וגם נצח ישראל לא ישקר!" - שאף על פי שהקדוש ברוך הוא הוא 'נצח' - לא ישקר. אך באשר יש נצחון, מאד קשה שיהיה רק עם אמת; נצחון אינו סובל את האמת.

אנו מדברים תמיד - ואנו צריכים עוד יותר לדבר מזה: הענין שיהיה לאדם העבודה 'לישב דעתו לפני קונו'! אם לא - האדם בסכנה גדולה; האדם יכול להתפלל וללמוד ולעשות הכל, אם לא ילך עם מחשבה של עולם הפא ויתבודד לפני הקדוש ברוך הוא, הוא בסכנה גדולה; הוא עלול לפל בנצחון, מחלקת, עם שקר; ואדרבה, העבודה עוד מכסה עליו, ככל שהוא יותר 'עובד' - הוא יותר חזק בדעתו שאצלו האמת - 'שהוא רשאי ומתן לו לפעל כרצונו יותר'. צריך להתבודד לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבנו של עולם, אולי אני טועה, הדריבני בדרך האמת'."

^א ליקוטי מוהר"ן קכ"ב, וז"ל: "וגם נצח ישראל לא ישקר". כי זה ידוע, שמידת הנצחון אינה סובלת האמת, כי אף אם יראה לעינים דבר אמת, ידחה אותו מחמת הנצחון, וזה מבורר מאד. אך לא כמידת בשר ודם מידת הקדוש ברוך הוא, כי הקדוש ברוך הוא אף בהנצחון הוא אמת, ואינו משקר, חס ושלום. וזהו: "וגם נצח ישראל לא ישקר".

^ב שמואל-א טו, כט.

^ג עי' ליקוטי הלכות הל' יין נסך ה"ד, אות י"ז, וז"ל: "על כן באמת צריכין לצעוק ולזעוק הרבה להשי"ת שיוליכנו בדרך הישר והאמת תמיד אולי אולי יזכה להתקרב להשי"ת כראוי. ועל כך באמת צועק דוד המלך עליו השלום, הרבה על זה, כמו שנאמר, "הורני ה' דרכך אהלך באמיתך" וכו' "הורני ה' דרכך ונחני באורח מישור למען שוררי" וכו' "הורני ה' דרך חוקיך" וכו' "שלח אורך ואמיתך המה ינחוני וכו'". וכן הרבה מאד. וכן צועק הרבה שיתן לו ה' עצות טובות, כמו שנאמר, "עד אנה אשית עצות בנפשי וכו'", "בעצתך תנחני וכו'" (תהלים עג, כד), כי צריכין לזכות גדול וישועה ורחמים גדולים והשתדלות ויגיעה גדולה כל ימי חייו, שיזכה לילך בכל עת בדרך הקודש באמת לאמיתו ולא יטה לימין ולשמאל, באופן שיזכה להגיע למה שצריך איש הישראלי להגיע במספר ימי חייו הבלו, שלא יטעה את עצמו, חס ושלום [...] ובפרט בענין מחלוקת ושנאת חנם הוא יכול ליפול באין סומך, חס ושלום, ולאבוד את עולמו כרגע, חס ושלום."

רבוננו של עולם, מדוע אני צועק עליהם?

היה אחד - ר' יודל מדאשיבסקע¹, הוא היה אחיו של ר' דוד צבי. תקופה מסוימת היה גבאי בבית הכנסת, והוא היה איש מסקר והיה נותן שם לחבורה ('היושבים' של הקלויז) על צרכי שבת. אבל הוא היה צועק על בני החבורה. הוא עלה לרבי על הציון, הוא השתמח על הציון, הוא אמר לרבי: "רבי, מה יש לי נגד בני החבורה, מדוע אני צועק עליהם הם הרי יהודים יראים ושלמים!?"... כך דבר לפני הרבי 'ודוי דברים'.

זה ההבדל של ברסלבר חסיד; ברסלבר חסיד - יש לו אמנם חמימות, הוא צועק, הוא משתולל, אבל הוא מדבר בכל זאת לפני הקדוש ברוך הוא דבורים, גם את זה הוא משיח: 'מדוע אני צועק עליהם, הרי הם יהודים פשרים?!'.

(השואל: על מי הוא צעק?) בקלויז שם, הוא היה צועק עלינו. הוא היה נותן לנו פסוק, והוא היה אדם מבגד - לאדם מבגד הרי קשה מאד שם עם הבחורים - הם צועקים, מתפללים, הוא כבר מוצא את החסרונות - היה צועק. כבר ידעו בבית הכנסת: 'ר' יודל צועק'... אבל הוא התודה על כך לפני הרבי בעת ההשתמחות. וזוהי כבר מחאה; 'אני אמנם צועק, והצעקה היא פגם נורא, אבל כבר התודיתי על כך'.

זוהי הרי המתנה שיש לנו מהרבי; יש לי אמנם עולות בתוכי - אבל אני הרי מכרח להשיח זאת לפני הקדוש ברוך הוא! [- זוהי הרי התבודדות: 'רבוננו של עולם, אני נכשל בדבר הזה, אני נכשל בדבר הזה' - כאשר אני מספר זאת להשם יתברך אני נותן 'כבר' מחאה] - לא יתכן שאהיה כזה עו פנים לדבר ולדבר - ואחר כך להמשיך באותה הנהגה, הרי מכרח להיות איזה שנוי קטן אצלי, אני הרי מדבר לפני הקדוש ברוך הוא, כי הקדוש ברוך הוא הרי מקור האמת.

זהו נצחון נפלא שאפשר לקוות לקדוש ברוך הוא שיעמיד את האדם על דרך האמת קצת.

¹ בן רבי יונה בן רבי ישעי' שלום בן רבי יודל מדאשוב (מגדולי תלמידי רביז"ל). מכונה גם ר' יודל מדימיטריווקע ע"ש עיר מגוריו ליד טשעהרין. בשנת תרע"א הדפיס בבארדיטשוב את חלק א' מספר ליקוטי הלכות.

לא היית צריך להיות צודק

הרבי אומר: 'מה שהעולם רחוקים מהקדוש ברוך הוא, זה מפני שהם רחוקים מ'שוב הדעת'. מדבר הרי הרבי על העולם; שיאמר הרבי 'כי הם רחוקים מתורה ותפלה?' - והאמת היא הרי אכן שבלי תורה ותפלה אין כלום; אם אדם יתבודד לפני הקדוש ברוך הוא ואחר כך יבטל את היום, זה הרי כלום; אבל להפך אנו מדברים, אנו מדברים הרי על מי שפן עוסק בתורה ותפלה - אם לא יהיה לו את הענין של ישוב הדעת. הוא כלל לא עם עצמו; הוא יכול להיות בעל נצחון ולצעק ולקלל אף על פי שהוא מתפלל ולומד, כי הוא אינו משיח זאת לפני השם יתברך, ואינו מושב דעתו לפני הקדוש ברוך הוא; ולהפך, תורתו ותפלתו עוד ילמדוהו שאני דוקא צודק - אני הרי מתפלל, אני הרי לומד - אני הרי יותר אמת'...

אבל האמת של רבנו היא כזוה סוג אמת שהאדם לא יבהל מתורתו ותפלתו (שלו); הוא יכול לעסוק בתורה ותפלה ועליו עדין להיות ב'שוב הדעת' - שאם לא כן הוא עלול לפל ולהכשיל בדברים רעים. כי הוא הרי 'עובד ה'... כי הוא מתפלל ולומד'...

'ר' אהרן הרב מברסלב' היה אדם נפלא; הרבי אמר, 'ש'הוא השתמש בזכות אבות להוציא את ר' אהרן לברסלב!'. היה פעם שר' אהרן הרב [נתן] לאיזה בעל הבית, אחד עז פנים מבית הכנסת שם שהוא כהן שם כרב; חלק אומרים שנתן לו סטירה; וחלק אומרים שרק גער בו היטב; יש כזוה שתי דעות. אחר כך ספר זאת

¹⁰ עי' ליקוטי הלכות הל' ברכת הראיה ה"ה, אות ו': "ועל כן אפילו מי שנראה לו שכוונתו אל האמת שרוצה בנצחון בשביל לגמור איזה מצוה או דבר שבקדושה, אף על פי שבוה צריכין להיות חזק מאד, אף על פי כן צריך להסתכל היטב שלא יגיע חורבן והריסה חס ושלום על ידי זה, כי שנאו המחלוקת וגדול השלום. על כן צריכין להשתדל למעט במחלוקת בכל מה דאפשר אף על פי שנדמה לו שחולק לשם שמים. מכל שכן וכל שכן שצריך להסתכל על עצמו אם כונתו לשמים, כי הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות..."

לרבי והצמדק שהוא צודק. נענה הרבי ואמר: "אני יודע שאתה צודק - איך לא תהיה צודק?! ובכל זאת לא היית צריך לעשות כך!".

זוהי הרי האמת של הרבי: אמנם אני צודק, אך תתישב בדעתך לפני הקדוש ברוך הוא, אף על פי שאתה צודק. אתה לא צריך את הנצחון! - הרי על זה אנו מדברים, הוא צודק, הוא אכן צודק, שהרי אני מתפלל ולומד אני צודק. (אמנם) אתה רק צודק כשלא תתישב בדעתך לפני הקדוש ברוך הוא, אבל כשתתישב בדעתך, תראה שגם אחרי התורה ותפלה שלך, אינך צריך (לריב עמו).^ט

עם טוב היה אפשר לפעל יותר מהר

בעת המחלקת שהיתה על ר' נתן הוא תמיד היה צודק. וכי ר' נתן פעם אחת לא היה צודק? וכי היה פעם שר' נתן לא היה צודק? מדוע קראו עליו תגר? - על מה שהוא מפיץ את דבר רבנו. ר' נתן הרי אמר על עצמו: "אני שמרתי את הזמן, התבודדות עם חצות"^ט, ועובד ה' כמו שרבי נתן היה... והוא הרי תמיד היה צודק, הרי יכול היה ליצאת גם (כנגדם) - אני הרי צודק; אבל הוא מעולם לא יצא. מדוע? מפני שהאמת של רבנו היא: אני אמנם צודק, ועם זאת איני יכול ואיני רשאי (ליצאת נגדם!) - כזה הוא הרבי שלנו.

אפלו הדרך שהולכים שם באמריקה עם המעשיות - איננו מחזיקים מזה; הם שם אומרים, צריך להכות ולשבר את העצמות - זו דרך, אבל אין זו דרכנו; ברור לי שאין זו דרכנו. אלא מה? דרכנו היא רק שכל מיני עצות שאני יכול לעשות עלי

^ט עי' ליקוטי הלכות הל' יין נסך ה"ד, אות י"ט, וז"ל: "על כן בוודאי מי שרוצה לחוס על נפשו שלא יאבד את עולמו, חס ושלום, צריך לחפש ולחקור מאד אחר האמת כדי לשוב אל ה' באמת, כי אולי מטעה אותו דעתו באיזה דרך... ועיקר התיקון לכל זה הוא, "נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים", שהוא צעקה ותפילה ושיחה והתבודדות בינו לבין קונו, שצריך לצעוק הרבה להשי"ת במסירת נפש עד שכמעט תצא נפשו, כמו שאמרו רז"ל, אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו, ולמדו מפסוק זה. (וכמובא זה בשיחותיו הקדושים בספר חיי מוהר"ן), וכו', עיי"ש.

^ט עי' שיש"ק ח"ב, אות קע"ט, תי"א, תקס"ג.

לַעֲשׂוֹת וְלֹא לְסַמְדֵי^{יח} (על נסים). ר' נִתָּן גַּם עֲשֵׂה עֲצוֹת - עֲשֵׂה הַכֹּל, וְאִם עַל פִּי בֶן) רַק
עִם תְּפִלָּה! אִי אַחֲרֵים עוֹשִׂים? אֵינִי יוֹדֵעַ... דְּרַבְנֵנוּ אֵינָהּ כֶּן! שְׁנִלְךָ בְּכַח הַזְרוּעַ אֵין
זוֹ דְּרַבְנֵנוּ^{יט}.

הַהֶבְדֵּל הוּא רַק כֶּן, מִדּוּעַ הוּא רוֹצֵה לְצֵאתָ? (- לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַח הַזְרוּעַ) כִּי אֵינִי רוֹצֵה
לְחַכּוֹת; הַדְרָךְ שֶׁל רַבְנֵנוּ הִיא - 'אַתָּה תִּפְעַל, אֲבָל מָה? חֲכֵה קֶצֶת!' אִם תִּלְךָ בְּיַדִּים,
נְדָמָה לָךְ שֶׁתִּפְעַל מִקֶּדֶם יוֹתֵר - כֶּן נְדָמָה, אֵין רוֹצִים לְחַכּוֹת - לֹא! הַרְבֵּי הָרִי אָמַר
כֶּן: "כִּכְעֵם אֵין פּוֹעֲלִים; פּוֹעֲלִים לִפְעָמִים בֵּן עִם בְּעֵם? הֲיָה אֶפְשָׁר אֲזַע עִם מוֹב
לִפְעַל מֵחֵר יוֹתֵר!"

(ר' נַחֲמָן: הַרְבֵּי הָרִי אָמַר פְּעַם לְר' נִתָּן: "וְלִפְעָמִים נּוֹתְנִים סְמִירָהִי!") אֲנִישִׁי
שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ אוֹמְרִים: 'הִלְפָּעָמִים תִּזָּה עוֹד לֹא תִּיָּה!...'

מִדּוּעַ אַתָּה מֵתַעַרֵב בְּשִׁבְלִי?!

אֲנִי מְדַבְּרִים כְּאֵן שִׁיחָה לְעַנְּנֵן מַה שֶׁהֲרַבִּי אָמַר כֶּן: 'מַה שֶׁהָעוֹלָם רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם
וְתַבְרָךְ, הוּא כִּי הֵם רְחוּקִים מִיָּשׁוּב הַדַּעַת! אַף שֶׁהָעֶקֶר הוּא הָרִי הָעַנְּנֵן שֶׁל תּוֹרָה
וְתַפְלָה - אָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֶסוּק בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם עִם תּוֹרָה וְתַפְלָה, אֲבָל בְּכֹל זֹאת יִכּוֹל
לְהִיּוֹת לִפְעָמִים אָדָם שֶׁהוּא אֲמָנָם דְּבוּק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה, הוּא מֵתַפְלֵל וְהוּא לוֹמֵד -
אִם אֵין לוֹ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה. לְהַתְּיָשׁב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹנוֹת
נּוֹרָאוֹת; וְלַהֲפֹךְ, הוּא יִהְיֶה צוֹדֵק בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ, 'כִּי אֲנִי הָרִי עוֹסֵק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה, לְכֵן
אֲנִי יִכּוֹל לְנַהֵל נְצַחוֹנוֹת' - זֶה עָלוּל לְהַכְּנִים בּוֹ מִיֵּן צְדָקוֹת.

^{יח} עיי' "כוכבי אור", בפרק "קצת אותות ומופתים שנראו מאדמו"ר זצ"ל", אות י"ד.

^{יט} עיי' שיש"ק, ח"ב שנ"ד, ובחלק א' תרמ"א.

^כ עיי' שיש"ק ח"ג תק"ס.

אבל ישוב הדעת הוא מין מחצה כזה, מין גדר כזה, הוא אינו מניח לי, הוא עוצר ומעכב בעדי, אני מכרח לספר להשם יתברך. אני מכרח לספר לו.

הרבי הרי אמר^{כא} (בניחם להתקרבות לצדיק ועצותיו): "טרם שפניע הדבר - אפשר להסתדר בלעדיו, אבל אחרי שהדבר כבר נמצא - מכרחים לדבר הנה". (לעניינינו): טרם שהרבי הודיע את הענין של התבודדות, יכלו להיות יהודי ירא שמים אפלו בלי זה גם כן, אולם אחרי שכבר יש את הדרך - חייבים כבר להגיע לדבר, אי אפשר כבר להיות בלי הדבר^{כב}!

ר' נתן אמר על עצמו כן: 'מדוע הולך לי לעת זקנותי העבודה בסדר? בי היה לי בימי נעורי הרבה התבודדות'. ר' נתן הרי אמר לפני ההסתלקות: 'שמרתי את הזמן^{כג}!'. אלא מה, יש כאן עבודה אחרת - הענין של התבודדות. הקדוש ברוך הוא יעזר שנקיים את הענין של ישוב הדעת; אני יכול להתפלל וללמד - כשאני רוצה לעשות איזה דבר שהדבר הוא עם מין נצחון עם מין תקף - אם יש לי ישוב הדעת לפני הקדוש ברוך הוא אזי לא אכשל, אני הרי אדבר לפני הקדוש ברוך הוא עוד פעם ועוד פעם, אני אעצר - אם לא כן אני עלול להכשל; ואדרבה, אני אקח עוד חיות מתורתך ותפלתך, אני הרי מתפלל ולמד - מתר לי הרי לעשות כן, השני הוא הרי כלום, אני לומד...'

^{כא} חיי מוהר"ן רצ"ט; ובביאור הליקוטים, דברי פתיחה, וזל"ש: "גם מבואר מדברי רביז"ל לענין הצדיקים יחידי הדורות, שקודם ירידת הצדיקים לזה העולם, יש ביכולת להיות איש כשר ועובד את ה' גם זולת זה הצדיק ותורתו. ומשבא לזה העולם, אין ביכולת כלל לזכות זולתו וזולת תורתו למה שצריך לזכות. וכפי הנראה מדבריו הקדושים, שזה נמשך מדרכי השם יתברך בהנהגת העולם, זה לעומת זה. ובירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם. נתחדשים כנגד זה, מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם, ושאין ביכולת לעמוד כלל כנגדם, אם לא בסגולות ורפואות הצדיק, שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העתים. והבלתי מתרפא בהם, אבדה תקותו חס ושלומו...".

^{כב} עי' שיש"ק ח"ג, צ"ה.

^{כג} נראה שכוונתו לבאר, למה תלה עבודתו כסדר - בהתבודדות, הלא אמר בעצמו כי שמר את הזמן?

זוהי ממש מתנה - ישוב הדעת לפני הקדוש ברוך הוא, לספר לקדוש ברוך הוא, להשיח הכל לפני השם. אמנם אין לי עדין את הזכות שיענו לי מן השמים, אבל הקדוש ברוך הוא הרי הוא מקור האמת - ואני הרי מדבר אליו. ממילא נכנס בי איזה נקדה של אמת, שאני עוצר. אני אמנם צודק, אבל אני עוצר.

וזאת ראינו אצל אנשי שלומנו, כך היה אצלנו. חמי (רבי אהרן קיבליטשער) היה יהודי גדול במעלה, ומתבודד גדול. היה פעם אחד בעל הבית בקיבליטש, בעל הבית נאה ועשיר - 'חשוב'. פעם אחת בזה מאד את חמי, הוא חרף וגדף אותו. אני שמעתי זאת - הרי ידעתי מי הוא חמי, רציתי להתערב בשביל חמו. 'איך הוא הגיע אל חמי? הוא היה בעל הבית. אמר לי חמי: 'מדוע אתה מתערב בשבילי? אנו הרי צריכים לשתק! הנת, זוהי עבודתנו - שנשתק!'

יש לנו מתנה מרבנו, שאם אתה רוצה לעשות משהו - שתק! עבודתנו היא: 'לשתק!'

ראינו את הדבר הזה, חמי היה עובד השם, אבל הכח לשתק ולדעת שצריך לשתק הוא רק מהתבודדות. כשהיו לו הרבה 'דבורים' לפני הקדוש ברוך הוא, עצר את עצמו, הוא תכף הזכיר לעצמו את התורה של "ישמע בזיונו ידם וישתק^{כ"ה}"; 'התבודדות' מכניסה הרי זכרון באדם^{כ"ו}; הוא תכף נזכר - 'מה יהיה לי אם אענה לו,

^{כד} עי' במכתבי רבי נתן בר"י מטבריה, מכתב מיום ג' שמות תרמ"ב: "כך אמר רביז"ל, שכל צדיק הדור האמת לאמיתו יש לו כוח להנהיג העולם כמו שהוא יודע; והצדיקים הקדמונים היה עיקר תשובתם סיגופים ותעניתים, ורביז"ל - אצלו עיקר התשובה לברוח מן הכבוד ולסבול שפיכות דמים ובזיונות."

^{כה} עי' ליקוטי מוהר"ן סי' ו'.

^{כז} עי' ליקוטי הלכות הל' ברכת הראיה ה"ה, אות י"ד: "ביטול השכחה ולזכות לזכרון הוא על ידי הדיבור בבחינת 'זכור בפה' כמו שאמרו רז"ל. כמו שרואין בחוש שעל ידי שחוזרין משנתו כמה וכמה פעמים בפה מלא על ידי זה זוכרין לימודו תמיד וכו'... וכן צריכין להתבודד בכל יום ולדבר בפה מלא מתכלית עולם הבא כנ"ל. כי הדיבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם כנ"ל. וזה בחינת: "מדי דברי בו זכור אזכרנו", כמו שמבואר במקום אחר (סי' ע"ח, עיי"ש). גם עי' עוד מזה בעלים לתרופה, מכתב פ"ח.

הרי גם אני עלול להתרגז, גם אני עלול להתרית את הדם'. אצלו זה היה כבר דרך
כבושה, אצלו זה כבר לא היה חדוש. זוהי דרכנו!

ש'חיים' לא ישיב!?!...

בקיבליטש היה אחד 'חיים קצב', הוא היה 'שיינעין', העז פנים של העיר, 'גבר
אלים'. בקצור, באשר נעשה כאן 'חסידות' חדשה (מקרים לברסלב) ו'המקרב' היה
אחד ר' פנחס קיבליטשער, הוא היה גדול במעלה. אזי שלחו את חיים קצב אל ר'
פנחס שיבה אותו...

ר' פנחס היה חולה כזה שכל השבוע לא היה יכול לטול ידים לאכילה, לא היה
יכול לאכל כזית, בשבת היה צריך במסירות נפש לבלע את הכזית, כזה חולה היה!
הוא קרב את חותני (ר' אהרן קיבליטשער). כזה עובד ה' שהיה - - חותני אמר: "אין
מלים לתאר איזה עובד ה' הוא היה!"... וקיבליטש' היתה עירה של מתנגדים, אז
שלחו את חיים קצב שיבה את ר' פנחס; בנגיעה אחת היה אפשר להפילו...

נכנס חיים בסעדה שלישית, גזלן, רוצח. חמי היה אז שם. כלם נבהלו; אם הוא
יגש לר' פנחס ויתן לו רק נגיעה, הוא יפיל אותו...

הוא נגש לר' פנחס, ור' פנחס החל לדבר אתו בטוב - וכבר קרב אותו! הוא קרב
אותו ומשך אותו בטוב ובנעימים.

אחר כך (תקופה מאוחרת יותר) נתן מישהו לחיים סטירה וחיים שתק. התפאר חיים:
"לתת לחיים סטירה וחיים לא משיב? הוא כבר חסיד ברסלב, הוא כבר לא
יכול להשיב!"...

קדם לכן כלם רעדו מפני חיים, קראו לו 'חיים שיש בו...', הוא היה נורא, אבל
בשהוא כבר חסיד ברסלב הוא כבר לא יכול להשיב.

אני הכרתי את חיים בשנותיו המאחרות, היה לו פנים רחוצות בדמעות, ממש כמו שיוצאים מרחץ, תמיד היו פניו רחוצות בדמעות. לחיים הייתה הדרת פנים - אה! הייתי מתפלל בקיבל'מיש לידו, בשבת התפללנו יחד - 'את המנחה של ערב שבת - הוא היה שופך את המנחה בדמעות שלישי, השמונה עשרה הייתה מלאה בדמעות!'

(תמהתי:) 'רבנו של עולם, זה 'אותו' חיים? איך הוא רחץ את פניו בדמעות - איך זוכים לרחץ שמונה עשרה בדמעות?!' היה לו פנים מאירות כאלה...

ר' משה טשנסטחובר ע"ה (גיסו של רלוי"צ), היה אורחו, ספר לי ר' משה שהתפלל (ספר לקוטי תפלות) שלו היה ספוג בדמעות.

הדמעות שחיים היה שופך בלילה - א געוואלד, רבנו של עולם! מה שהרבי יכול לעשות מאדם - מקצב, מכה, שודד, וכך לעשות - להיות דבר כזה!^כ...

רחץ פניו בדמעות

והעקר היה שפרכת דמעות לפני הקדוש ברוך הוא. הרי כתוב בזהר הקדוש (על הפסוק): "והנה נער בכה ותחמל^{כח}", אומר הזהר: 'מיד ותחמל^{כב}'. 'והנה נער בכה', אזי 'מיד ותחמל עליו' - מיד כבר מרחמים עליו; בשרואים שמישהו בוכה, אזי 'מיד ותחמל עליו'.

^כ עי' חיי מוהר"ן שי"ד: "שמעתי בשמו שאמר: הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד".

^{כח} שמות ב, ו.

^{כט} תיקוני זוהר, תיקון י"א, כ"ו ע"ב. ועי' בשיחות הר"ן פ"ז.

הַרְבֵּי מְסַפֵּר בְּאֵמֶת בְּמַעֲשֵׂה מוֹבְעָרִיר וְעֵינִי, שֶׁהַבְּעָרִיר עָבַר [בְּלִילָה], וְרָאָה אִידָּהּ הָעֵינִי חוֹבֵט רֹאשׁוֹ בְּכַתָּל. נִכְנָס לְבֵית (וּשְׂאֵלוֹ): מִדּוּעַ אַתָּה בּוֹכָה? עָנָה לוֹ: 'לָמָּה שָׂלָא אֲבִיכָה? לָזֶה יֵשׁ יְלָדִים, לָזֶה יֵשׁ כֶּסֶף, וְאֲנִי הֵיְתָה לִי אִשָּׁה - לְקַחוּ אוֹתָהּ מִמֶּנִּי גַם כֵּן'. נִכְמְרוּ רַחֲמָיו (שֶׁל בְּעָרִיר), וְהוּא עָשָׂה דְבָר מְבֹהָל, וְהִבִּיא לָעֵינִי אֶת אִשְׁתּוֹ בְּחִזְרָה (עֵין שָׁם).

הָיוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ אוֹמְרִים כֵּן: "הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי תָמִיד עוֹבֵר, וְכַאֲשֶׁר מִיִּשְׁהוּ שׂוֹפֵךְ לְבוֹ בְּלִילָה - אֲזִי נִכְנָס לְבֵית וְעוֹזֵר לוֹ בְּאֵמֶת!" - דְּמַעוֹת זֶה דְבָר נוֹרָא!

הַרְבֵּי אוֹמֵר: 'אִם חוֹשְׁבִים עַל דְּמַעוֹת - זֶה גַם מַחְשְׁבָה זָרָה^ל'. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר וְנוֹתֵן מִתְּנָה, דְּמַעוֹת, זֶה גַם מִתְּנָה.

אָדָם כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 'דְּבוּרִים' וְיוֹדְעִים מְלַמְעָלָה שְׁהוּא צָרִיךְ דְּמַעוֹת, אֲזִי מַעֲנִיקִים לוֹ דְּמַעוֹת; כִּשְׂיֹדְעִים שֶׁרְפוּאָתוֹ הִיא דְּמַעוֹת אֵךְ אֵין לוֹ, מַעֲנִיקִים לוֹ מִתְּנָה, דְּמַעוֹת. הוּא רַק צָרִיךְ לְדַבֵּר וּלְדַבֵּר - 'דְּבַר וְדַבֵּר!'

הַרְבֵּי אוֹמֵר בְּתוֹרָה שֶׁל "ט' תְּקוּנִים^{לב}": 'כַּאֲשֶׁר נִכְמְרִים רַחֲמָיו, הוּא כֹּכֵר מִמְּשִׁיךְ דְּבוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אִשׁ'. אִם הוּא צָרִיךְ 'דְּבוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אִשׁ' וְאֵין לוֹ - כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר וּמְדַבֵּר (אֲזִי נִכְמְרִים רַחֲמָיו). אֲבָל אֵל תֹּאמֵר שֶׁ"אִם אֵין לִי אֶת הַדְּבוּרִים חֲמִים' אֵינִי צָרִיךְ לְדַבֵּר כָּלֵל" - זֶה גַם לֹא טוֹב. דְּבַר! הֲרִי יוֹדְעִים (מְלַמְעָלָה) שְׂאֵתָה צָרִיךְ 'דְּבוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אִשׁ'. אִם אַתָּה צָרִיךְ דְּמַעוֹת - יַעֲנִיקוּ לָךְ! הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עָלָיו (וְנוֹתֵן לוֹ).

^ל מעשה יי מספה"ק "סיפורי מעשיות".

^{לא} ליקוטי מוהר"ן תניינא צ"ה.

^{לב} סי' כ' בליקוטי מוהר"ן, וז"ל: "וצריך לשפוך שיחו בתפילה לפני השי"ת, ועל ידי תפילתו נכמרו רחמי השי"ת עליו, ונפתח לב העליון, כי עיקר הרחמים הוא בלב".

הַבַּעַל דְּבַר שׁוֹמֵר עָלָיו...

אנשי שלומנו אכן היו אומרים: "אלו התתקרבנות לרפי לא היתה יותר כי אם דבר זה שצריך לישוב דעתו לפני השם יתברך - דינו!" אתה מתפלל ולומד? התבודד!

לפעמים יכול להיות, שעם התפלה והלמוד יכול גם להיות מנח איזה דבר שירצה להטעות אותך... לבעל דבר יש הרבה דרכים; אדם אחד הוא מטעה עם תאוות, ויש לו גם דרכים אחרות להטעות את האדם.

יש מעשה מהחזוה שהתבטא על מישהו: "הוא" (הבעל דבר) שמר עליו חמשה-עשר ששה-עשר שנים מ'הרהור' (עברה), כפי שאחר כך יוכל לתפס אותו!" הרי זה דבר ידוע, החזוה אמר כך: 'אפשר לשמר עליו' - -

כאשר הוא (הבעל דבר) רואה שאדם הוא יהודי כשר, אינו יכול לגשת לתפס אותו, לכן הוא שומר אותו מהרהור, חושב האדם שהוא כבר משלם לגמרי, שהרי כבר חמשה-עשר ששה-עשר שנים הוא נקי מהרהור, ואם בן (הבר פלוגתא ודאי) טועה - או אז תופס אותו (הבעל דבר) ומכה אותו מכה קשה... אבל כאשר לאדם יש ישוב הדעת, הוא מיישב דעתו תמיד לפני השם יתברך, הוא יודע תמיד שאינו משלם. "אל תאמין בעצמך לך".

כאשר הבעל דבר שומר עלי, יש לו בונה מדוע הוא שומר עלי, וכי הוא רוצה לשמר עלי?! אלא כשהוא רואה שאינו יכול לתפס אותו כי יש בו תורה ותפלה והוא שמור, מתישב הבעל דבר - אני כבר אשמר אותו, (ממילא) מטעה לחשב: איזו שיכות יש לי עמו?! וכשהוא מסיח דעתו ממנו, יכול הוא לתפס אותו כל כך,

²⁶ עי' בספה"ק "דברי אמת" בהנהגות הרה"ק החזוה מלובלין אות ע"ה: "גם אם זמן רב הציל הבורא ב"ה [אותו] מהחטא - שלא להחזיק טובה לעצמו וכמו שאיתא: אל תאמין בעצמך וכו'!".

²⁷ משניות אבות פ"ב, מ"ד.

וְלִתַּת לוֹ מִכָּה כְּזוֹ שֶׁתִּשְׁבֵּר אוֹתוֹ לְרִסְיִים. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הָאָדָם יוֹדֵעַ מֵעַנְיָן יֵשׁוּב הַדַּעַת, הֲרִי הוּא יוֹדֵעַ תְּמִיד שֶׁעֵדִין אֵינְנִי מְשָׁלֵם, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֹרֵב לִי.¹⁶

"לִפְתַּח חֲטָאֵת רַבִּין". "רוֹבֵץ" פְּרוּשׁוֹ - הוּא שׁוֹכֵב. ה'חֲטָאֵת', הַיֵּצֵר הָרַע שׁוֹכֵב אֲצִלִּי בַּפֶּתַח, הוּא שׁוֹכֵב וּמְחַכֶּה. 'כָּלֵב' דְּרַכּוֹ לְשֹׁכֵב וּלְהִרְאוֹת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵשֵׁן, וְכַאֲשֶׁר בְּעַל הַבַּיִת חוֹשֵׁב שֶׁהַכָּלֵב כָּבֵד יֵשֵׁן, מְשֹׁאֵר מְעַט פְּתוּחַ אֶת הַדֶּלֶת, אוֹ אִז מִתְגַּנֵּב הַכָּלֵב פְּנִימָה וְחוֹטֵף לֶחֶם וּבּוֹרַח... - מֵדוּעַ? כִּי הַכָּלֵב רַק שָׁכַב, הוּא מֵרָאֵה אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵשֵׁן.

כֵּשֶׁם שֶׁצָּרִיךְ תְּמִיד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, כִּךָּ צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ תְּמִיד לְהִתְיַשֵּׁב לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלְדַעַת שֶׁהוּא אֹרֵב לִי - הוּא לֹא מְרַפֵּה מִמֶּנִּי; אֲפֹלוֹ עַד הֲרַגַע הָאֲחֵרוֹן הוּא עֵדִין אֹרֵב לִי, עַד 'זְבוּלָא בַתְּרִיתָא'¹⁷.

אֵלָּא מָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחַם וַיַּעֲזֹר לָנוּ שְׁנוֹזְפָה לְקַיָּים מַה שֶׁאֲנִי מְדַבְּרִים. כַּאֲשֶׁר נִתְיַשֵּׁב לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲפֹשֶׁר אֲכַן לְהִיּוֹת מְעַט יוֹתֵר חֲזָק, כִּי יֵשׁוּב הַדַּעַת הֲרִי לֹא יֵנִיחַ לוֹ; מֵדוּעַ? כִּי אֲנִי הֲרִי מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְבוֹרִים, אֵינִי סוֹמֵךְ עַל תּוֹרָתִי וְתַפְלָתִי.

אֲנִי מְכַרְח לְהִתְוֹדוֹת לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבַתּוֹרָה וְתַפְלָה עֵדִין יְכוּלוֹת לְהִתְגַּנֵּב נְגִיעוֹת וּפְנִיּוֹת; יֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁהַתּוֹרָה וְהַתַּפְלָה שְׁלִי יְכוּלוֹת לְהִטְעוֹת אוֹתִי, שֶׁבְּגִלְלָן אֲנִי רוֹצֵה לְהִשְׁיֵג נְצַחוֹן (בְּחֻשְׁבִּי) 'אֲנִי הֲרִי יְהוּדִי שֶׁעָסוּק בַּתּוֹרָה וְתַפְלָה -

¹⁶ עי' בספה"ק "דגל מחנה אפרים", בסופו: "עוד פעם אחת שמעתי ממנו בליל שבת שאמר אלי בתוך אשר ביאר פסוק (דברים ל', י"ב) 'מי יעלה לנו השמימה' וחיבק ונישק אותי ואמר שהם ראשי תיבות מיל"ה וסופי תיבות הוי"ה, ואמר בזה הלשון: דא שווער איך אייך שיש איש בעולם ששומע תורה מפי קודשא בריך הוא ושכינתיה לא מפי מלאך ולא מפי וכו' ואינו מאמין עצמו שלא ידחה מאת הקב"ה ח"ו כי בקל יכול לדחות לנוקבא דתהומא רבה! וסמך על פסוק (שם) לא בשמים הוא ולא מעבר לים ה' יקרב אותנו בימין צדקו".

¹⁷ עי' גמ' ברכות ח.

וְהִשְׁנִי הָרִי עִם הָאָרֶץ, מִתָּר לִי הָרִי לְלֶכֶת (נגידו) בְּנִצְחוֹן. אָבֵל כִּאֲשֶׁר מִתְּיָשָׁבִים - עוֹצְרִים¹⁷.

קבלת הפספורט בציון הקדוש

(ר' נחמן בורשטיין: ר' יוסף כהן - ר' יוסף הבעל תוקע [בקבוץ אנ"ש בעיר העתיקה], היה מספר, שפרם שנתקרב, מטבעו מעולם לא הוריד דמעות, הוא לא יכול היה לבכות, עברו עליו יסורים, אבל לבכות לא יכול היה, כשהגיע לציון רבינו התחילו לזרם נהרות של דמעות... הוא ספר לכם?) בן בן.

הוא היה כהן, והוא היה יחד עמי במוסקבה, הוא רצה לנסע לארץ ישראל. [ר' אהרן כהן מיישיבת חברון הוא אחיו]. כבר נתנו לו פספורט לנסע לארץ ישראל, אך את ה'ויזה' לא היה לו, וכאשר קבל את הויזה כבר פג תקף הפספורט. היה הוא במצוקה גדולה, היה צריך להאריך את תקף הפספורט ולא רצו להאריך לו, למרבה הצער הוא שכב במצוקה שפזו שם במוסקבה, א געוואלד.

נסעתי אז ממוסקבה לאומן לשבת. אמרתי לו: "ר' יוסף סע לאומן לציון". (ר' נחמן: הוא עוד לא היה מקרב אז?) לא. (ענה לי:) "הרי אני כהן!?", (השכתי לו:) "תעמד בחוץ, לא תכנס" - אני לא אומר לו שיכנס - "לא תכנס, אבל תהיה שם ותראה

¹⁷ עי' ליקוטי הלכות הל' אונאה ה"ג, אות ב', וז"ש: "על כן העיקר הוא תפילה והתבודדות שצריך להרגיל את עצמו להתבודד בכל יום ויום בינו לבין קונו ולהפיל תחינתו לפני ה' יתברך המלא רחמים בכל עת שיזכה לשוב בתשובה שלימה באמת... כי כל זמן שאין האדם זוכה לתפילה בשלימות, עדין אין לו מקום לה' ועדיין הוא נע ונד ומטוטלט. ואפילו אם עוסק בתורה עדיין אינו בטוח שישאר קיים על עמדו, כי מי יודע מה יעבור עליו. כמו שראינו כמה וכמה בני אדם שעסקו בתורה בהתמדה גדולה כמה שנים ואחר כך נפלו מאד ונתרחקו מן התורה לגמרי. ובפרט שיש אנשים הרבה שנפלו למה שנפלו עד שיש שנפלו לעבירות גדולות ממש, רחמנא לצלן, והם משוקעים ביון מצולה בטיט היון והם מצפים ומתגעגעים לצאת מטינופם ולכלוכם, אך אין מי שיושיעם ויוציאם. על כן עיקר המקום והמעמד דקדושה הוא תפילה, כי על ידי תפילה זוכין לשאר קיים על עמדו תמיד אפילו אם יהיה איך שיהיה".

ש'הקדוש ברוך הוא יעזר - כש'תבוא אל רבינו יתנו לך את הפספורט". הוא אמר ש'אינו יודע אם יבוא. טוב.

אני מגיע לרפכת - והנה יוסל כאן... הוא בא לרפכת. בשבת היה באומן, היה אצל רבינו, הוא לא נכנס לציון אלא עמד בחוץ והוא בכה היטב. (ואמר לי:) 'מעולם עוד לא בכיתי; כש'באתי לרבינו לציון נפתח לי מעין של דמעות ובכיתי ובכיתי ובכיתי'. מיד כש'חזר למוסקבה נתנו לו את הפספורט! (ר' נחמן: "והנה נער בכה - מיד ותחמל עליו"...)

לשחרר את העט

רבינו אמר לרבי נתן אחרי שרבינו צוה עליו שיחדש חדושים: "כש'תגיע לדבורים על אמונה או על צדיק, תשחרר את העט ותכתוב כמה שיותר!" - כך אמר לו רבינו. רבינו צוה עליו שיחדש חדושים - את הלקוטי הלכות, וכש'יבוא דבור על אמונה או דבור על צדיק, שישחרר את העט ויכתב כמה שיותר.

רואים אנו אפוא, כש'נכנסים לשיחה מענין דבורים להשם יתברך, צריך לדבר מזה כמה שיותר, כי זה דבר כזה, זה מציל כל כך, זה דבר כל כך מועיל; זה מועיל בכחרות, בתור אברך - ובזקנה; 'עד זבולא בתריתא' צריכים להגיע לדבר הזה - שאם לא כן, הרי בכל רגע (שרויים בסכנה). 'ישוב הדעת' - 'אני מתישב - אני רוצה לעשות כך, האם אני מבין אל האמת - או שיש לי 'פניות'?!' - וכך לדבר להשם יתברך כל דבר, להקדוש ברוך הוא יש נחת רוח כזה מזה.

הרבי אמר בשיחות הר"ן^ל: "מדוע אתם מניחים לקדוש ברוך הוא לגזר גזרות? באשר אדם מתודה לפני השם יתברך הרי הקדוש ברוך הוא 'פונה מכל עסקיו' ומקשיב; ממילא מתבטלת הגזרה!".

זו הרי זכות נפלאה, נחת רוח כזה שיש לקדוש ברוך הוא מזה - כְּאִשֶּׁר אָדָם
מְתוּדָה לְפָנַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! ומי מדבר כְּאִשֶּׁר הָאָדָם הוא גָּדוֹל בְּמַעֲלָה וּמְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְבוּרִים - זֶה הָרִי בְטוֹל נִפְלָא, (זֶה מְרָאָה) שֶׁהוּא אֵינוֹ סוֹמֵךְ עַל
תּוֹרָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ, אֲלֵא 'הוּא מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְבוּרִים'.

הַרְבֵּי מְבִיא אֶכֶן בְּתוֹרָה שֶׁל "הַתְּבוּדוֹת לַמֵּ", שֶׁהַגְּדוּלִים סִפְרוּ לְרַבֵּי שֶׁהֵם לֹא
הִגִּיעוּ לְמִדְרַגָּתָם אֲלֵא עַל יְדֵי דֶרֶךְ זֶה שֶׁל הַתְּבוּדוֹת! גְּדוּלִים, צְדִיקִים, שֶׁהֵיוּ נוֹרְאִים
- 'מְלֹאכִים וְשִׂרְפִים' פָּחְדוּ מִפְּנֵיהֶם!

(קורא מבפנים): "וְדַע שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה צְדִיקִים גְּדוּלִים וּמְפָרְסָמִים סִפְרוּ - שֶׁלֹּא בָּאוּ
לְמִדְרַגָּתָם רַק עַל יְדֵי הַנְּהֻגָה זֶה!". בְּזִמְנֵי הַרְבֵּי אָמְרוּ 'כַּמָּה וְכַמָּה צְדִיקִים גְּדוּלִים
וּמְפָרְסָמִים', שֶׁהֵם לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרַגָּתָם אֲלֵא עַל יְדֵי הַנְּהֻגָה זֶה! זֶה הָרִי מִיֵּן לְשׁוֹן
נִפְלָא כְּזֶה; כִּי הַצְּדִיק הָרִי עוֹבֵר דְּרָכִים שׁוֹנוֹת, הוּא הָרִי צְדִיק, וְהַבַּעַל דְּבַר הָרִי אֹרֵב
עָלָיו, (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזו"ל^ט): 'הוּא מְנִיחַ אֶת כָּל הָעוֹלָם וְכְרוּךְ אַחֵר הַגְּדוּלִים', הוּא
הָרִי לֹא מְרַפֵּה מִמֶּנּוּ (לְכֵן גַּם הַצְּדִיקִים אֵינָם יְכוּלִים לְהִגִּיעַ לְתַכְלִית שְׁלֵמוֹתָם אֲלֵא עַל יְדֵי הַנְּהֻגָה
זֶה).

"אֵיבַעְרַנְעַשְׁפְּרוֹנְגְעֵן!"

הַרְבֵּי הָרִי סִפֵּר אֶת הַמַּעֲשֵׂה מֵאוֹתוֹ צְדִיק שֶׁהִכָּה בְּאַצְבָּעוֹ וְאָמַר:
"אֵיבַעְרַנְעַשְׁפְּרוֹנְגְעֵן!" [= דְּלַגְתִּי]. כִּי עָלָיו הָרִי אֹרְכִים תָּמִיד, אֵין מְרַפֵּים מִמֶּנּוּ
אַף רַגַע אֶחָד.

^ט ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' כ"ה.

^מ גמ' סוכה נב.

^{מא} חיי מוהר"ן תקכ"ב: "סיפר לי מצדיק אחד ממדינת ליטא שקודם מותו היכה באצבע צרידה כדרך
העולם שמכין באצבעותיהם זו על זו אגודל על אצבע אמה עד שנשמע קול מביניהם, ואמר בשמחה
בזה הלשון: איבער גישפרינגין. כלומר שהיה בשמחה גדולה על שקפץ ודילג על העולם הזה והבליו,

(השואל: איזה צדיק זה היה, ה"יסוד ושרש העבודה"?) אומרים שזה ה"יסוד שרש העבודה".

"איבערגעשפרונגען". מה פרוש 'איבערגעשפרונגען'? שהיתה לו תמיד מלחמה ותמיד אורבים עליו - והקדוש ברוך הוא עזר לו עד הרגע האחרון - לגמרי! הרי זו שמחה - דלג על העולם הזה! את הדבר הזה אי אפשר לומר אלא אם כן הקדוש ברוך הוא עזר שמרגילים את עצמנו בדבר הזה (התבודדות!)

אנחנו לא יכולים לומר: 'איבערגעשפרונגען', אבל על כל פנים מפני ההזקות הגדולים הבאים בכל יום הוא יכול להציל את עצמו על ידי הנהגה זו; כי אני הרי אספר לקדוש ברוך הוא ואמר לו שהוא (הבעל דבר) רוצה מפני 'זה' והוא רוצה מפני 'זה', האם זה אמת או שפא פונתו לרמות אותי?! - הרי זה הענין של להשיח "כל לבומב", "כל לבו".

אנו מוצאים שם בגמרא לגבי 'מורה ה' - בדרך הראשון במסכת בבא מציעא (ע"ב), שמחייבים אותו בשבועה פיון שהוא מורה ה'ת; אבל משחיבוהו בשבועה הוא כבר יחשב פעמים. [רבי נתן מדבר על כך בלקוטי הלכות²³, ש'שבועה' זה ענין של 'עלמא דאיתי'. 'סתם כך' הוא מורה ה'ת לעצמו, אולם כשמחייבים אותו בשבועה, ושבועה היא התקשרות לעלמא דאיתי, הוא כבר יחזר בו] נמצא איפה, שהענין של מורה ה'ת זה דבר פזה - האדם מורה ה'ת לעצמו.

אשרי לו. והיה רביז"ל משבח מאד את הצדיק הזה שזכה לומר כך קודם מותו. אשרי מי שמדלג וקופץ על הבלי עולם הזה ותענוגיו".

²³ עי' ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' כ"ה: "ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. דהיינו לקבוע לו על כל פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן ורצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת. ותפילה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו, דהיינו בלשון אשכנז (במדינתנו). ... אבל בלשון אשכנז שמספרים ומדברים בו, קל וקרוב יותר לשבר לבו, כי הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו. ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך".

²³ ה' חזקת מטלטלין ה"ב.

לְעֵתִיד יְהִיו דְּבָרִים כְּאֵלֶּה (בְּשִׁישָׁאֵלוֹ אוֹתוֹ): מִדּוּעַ הוֹרִיתְהֵתֶר לְעַצְמְךָ (כָּדָּ וְכָדָּ)?!
הָאָדָם מַחְזִיק מ'עֲצָמוֹ', וְתָמִיד הוּא נֹטֶה ל'עֲצָמוֹ' ש'אֲנִי' צוֹדֵק - זֶהוּ טָבֵעַ מְסִיִּם;
מִמִּילָא אֲנִי מוֹרֶה הֵתֶר לְעַצְמִי - 'אֲנִי יָכוֹל, אֲנִי יָכוֹל, אֲנִי יָכוֹל לְדַבֵּר זֹאת, אֲנִי יָכוֹל
לְעֲשׂוֹת זֹאת, אֲנִי יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל, אֲבָל מֵאַחַר וְהוּא צָרִיךְ לְסַפֵּר זֹאת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ
וּלְסַפֵּר לוֹ הַכֵּל, הוּא כְּבָר מִתְחִיל לְחַשֵּׁב, זֶה כְּבָר לֹא -

אֲנִי יָרָא לְחַשֵּׁב...

(ר' נחמן: ר' נפתלי אָמַר זֹאת - "אֲנִי יָרָא לְחַשֵּׁב"!) בֵּן בֵּן - "כְּשִׁאֲבוּא אֵל הַרְבֵּי, יֹאמַר
הַרְבֵּי: נִפְתְּלִי מָה חִשְׁבֶּתָּ?"!

- מְלַבֵּד מַה שְׁזָה נַחַת רוּחַ עֲצוּם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כְּשִׁהָאָדָם יֵשׁ בּוֹ אֵת הָעֲנִיָּן שֶׁל
לְסַפֵּר הַכֵּל לְהַקְדוּשׁ הוּא בְּרוּךְ וְזֶה רִיחַ נִיחּוּחַ לַה' מ^ה; הַיּוֹם הָרִי אֵינְן קָרְבָּנוֹת - זֶהוּ
רִיחַ נִיחּוּחַ לַה', חוּץ מִזֹּאת, מְעַמִּיד הַדְּבָר אֵת הָאָדָם בְּאִפְנֵי כּוֹה, הוּא יוֹדֵעַ תָּמִיד -
'אֵינְנִי כְּטוֹחַ בְּעַצְמִי, אֵינְנִי חֹזֵק בְּעַצְמִי, אֲנִי צָרִיךְ לְבוֹא אֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְסַפֵּר
לוֹ הַכֵּל' - זֹהוּ מַעֲלָה מִיְחֻדָּת. אִף שְׁבִתְפֹלָה הוּא מְדַבֵּר גַּם בֵּן אֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְתוֹרָה הִיא גַּם בֵּן לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - אֲבָל זֹהוּ עֲבוּדָה מִיְחֻדָּת - תִּתְפַּלֵּל תִּלְמַד
וְהַכֵּל - וְגַם סֵפֶר אֵת כָּל אֲשֶׁר עַל לִבְךָ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ!

הָיָה - ר' דוד צְבִי דְאֲשִׁיוּסְקֶע, הוּא הָיָה אָחִיו שֶׁל ר' יודל (הג"ל). אֲנִי כְּבָר לֹא
זְכִיתִי לְהַפְּיֹר, הוּא נִפְטָר בְּעֶרְךָ שְׁנָתִים לִפְנֵי שְׁהַנְעָתִי; אֲנִי הִנְעָתִי בְּשָׁנַת תרע"ד -

^מ ר' לוי יצחק שמע שיחה זו מרבי ישראל הכהן טירהאוויצער שגדל בביתו של ר' נפתלי; והיה רבי ישראל
מספרה תמיד באותו לשון וסגנון ובאותה תנועה כפי ששמעה מפי רבי נפתלי. (שיש"ק ח"ב, אות תשפ"ד)

^מ עי' מדרש רבה תצוה, פ' ל"ח, ה"ד "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'".

והוא נפטר, כמדמני, בשנת תרע"ב, שנתים לפני כן. הוא היה אדם נעלה ומיוחד במינו.

ר' אברהם ב"ר נחמן היה בפטירתו, הוא היה אז באומן, הוא נפטר בחל המועד סכות - יום אחרי הסתלקותו של הרבי. אמר רבי אברהם ב"ר נחמן עליו: "זה היה יהודי שהיה לו התבודדות כל יום!" - זה מה שאמר עליו לשבח.

(ר' נחמן: היכן התגורר ר' דוד צבי לפני אומן - באיזו עירה?) בדימוטריווקה. (ר' נחמן: ר' דוד הערש!) ר' דוד הערש.

שמעתי ממנו איזה אדם הוא היה. (ר' נחמן: רואים במכתביו - יש מכתבים ממנו!) כן.

זה נורא - נורא! יוצא מדברי רבנו, שהאדם לא יתן לעצמו להיות מרמה! "את זה תקבלו מאתי - שלא תתנו להעולם להטעות אתכם"; העולם מרמה! - כך אמר הרבי."

"העולם מרמה! העולם מרמה! - זאת תקבלו ממני - שלא תתנו להטעות אתכם!" - זהו מין לשון כזה. למה מתבונן הרבי כאן - 'שלא תתנו להעולם להטעות אתכם'? האם הרבי מדבר כאן לאנשים שהם בטלנים שמבטלים את היום!? הרי הרבי מדבר לאנשיו - 'אל תתן לעצמך להיות מרמה', הרי הרבי מדבר לעובדי השם העוסקים בתורה ותפלה?!

אלא זהו ענין של ישוב הדעת כאן - "אל תתן לעצמך להיות מרמה, אל תתן לעצמך להתרמות!" שלא יתפעל מכך שהוא סוחר גדול וכל היום נכנסים ויוצאים קונים - אם הוא לא ינהל חשבון הוא עלול להיות נפסד ולחשב שהוא מרויח הרבה! אף שנכנסים מאות קונים ביום - אם הוא ינהל חשבון (יראה) שהוא עלול להיות

מִרְמָה גַם כֵּן. אֵל תִּתְּפַעַל מְקוֹנִים שְׁנִכְנָסִים אֵלֶיךָ; רְאֵה, שְׂמָא הִנֵּךְ מִרְמָה אֶת
עֲצָמוֹךָ מִי.^מ

^מ עי' ליקוטי הלכות הל' אונאה ה"ג, אות ג', וזל"ש: "היצר הרע והסטרא אחרא הוא בחינת אונאה שמאנה ומטעה את הבריות, כי אין אונאה גדולה בעולם כמו האונאה של היצר הרע שמאנה ומטעה את האדם... נמצא, שהבעל דבר מאנה ומטעה את האדם מאד מאד וכמו שאמר רביז"ל (ומובא בשיחת הר"ן נ"א), העולם מטעה אותנו מאד, ... וזה בחינת אין אונאה לקרקעות, כי קרקעות הם בחינת תפילה שהיא בחינת אמונה שנקראת ארץ, כמו שכתוב, "שכן ארץ ורעה אמונה", כמובא בדברי רביז"ל כמה פעמים... היינו כשזוכין לתפילה, כמבואר לעיל, היינו שהאדם חזק ואמיץ בדעתו שתמיד יתפלל לה' יתברך שיקרבנו לעבודתו באמת יהיה איך שיהיה בבחינת ואני תמיד אייחל וכנ"ל, אז בוודאי לא יוכל היצר הרע להונותו ולהטעותו עוד בשום אופן בבחינת אין אונאה לקרקעות... כי כל זמן שאין האדם זוכה לתפילה בשלימות אף על פי שעוסק בתורה שזה עיקר התכלית, אף על פי כן עדיין אינו בטוח מאונאת וטעיות של הבעל דבר, כי לא זכה נעשית לו וכו'. ומי יודע כמה רשתות הבעל דבר פורש עליו, אבל כשזוכה לתפילה כנ"ל, הוא בטוח מכל אונאות וטעיות לעולם, כי על הכל יתפלל לה' יתברך תמיד איך שיהיה כנ"ל".